

PRIMÁTOR MESTA TREBIŠOV

Číslo: 14

Materiál určený na zasadnutie Mestského zastupiteľstva v Trebišove dňa: 30.4.2014

Názov materiálu: Žiadosť o nenávratný finančný príspevok na projekt „Revitalizácia Pariča (RePar)“

Obsah materiálu: - dôvodová správa

Návrh na uznesenie:

Mestské zastupiteľstvo v Trebišove

schvaľuje

Realizáciu a zabezpečenie spolufinancovania projektu „Revitalizácia Pariča (RePar)“ v rámci programu „Zachovanie a revitalizácia kultúrneho a prírodného dedičstva a Podpora rozmanitosti v kultúre a umení v rámci európskeho kultúrneho dedičstva“, financovaného z Finančného mechanizmu EHP.

Výška celkových výdavkov na projekt:	1 135 164 €
Výška oprávnených výdavkov na projekt:	1 135 164 €
Výška oprávnených výdavkov partnerov:	40 783 €
Výška oprávnených výdavkov Mesta Trebišov:	1 094 381 €

Výška žiadaného nenávratného finančného príspevku určeného pre Mesto Trebišov:	924 105 €
Výška spolufinancovania projektu:	170 276 €
Spôsob spolufinancovania projektu:	vlastné zdroje

Predkladá: Ing. Marián Kolesár, primátor

Spracoval: Ing. Marcel Tereščák, referent pre miestny rozvoj

V Trebišove, dňa 23.4.2014

predkladateľ

Dôvodová správa k žiadosti o nenávratný finančný príspevok na projekt „Revitalizácia Pariča (RePar)“

Hrad Parič je ruinou v minulosti významného dolnozemplínskeho hradu, pomenovaného podľa zaniknutej osady Parič, ktorá neskôr splynula s Trebišovom. Jeho najstaršia fáza bola archeologickým výskumom Michala Slivku v 70-tych rokoch 20. storočia datovaná do polovice 13. storočia, kedy sa na mieste dnešného hradu nachádzalo drevozemné sídlo s centrálnym obytným objektom. O existencii hradu samotného možno podľa najnovších poznatkov uvažovať od prelomu 13. a 14. storočia.

V slovenskom prostredí je Parič jedinečným príkladom použitia tehál ako dominantného stavebného materiálu; podobný hrad sa na území Slovenska nenachádza. Z kameňa boli vyhotovené iba jeho základy, kvôli ohrozeniu vysokou hladinou spodnej vody. Z hľadiska systematiky hradov možno Parič zaradiť medzi tzv. bezvežové hrady, obrannú funkciu ktorých namiesto veže preberá tzv. plášťová hradba. Vzhľadom na svoje umiestnenie v nížinatom prostredí juhovýchodného Slovenska, v prostredí s prakticky zanedbateľným prevýšením obranné predpoklady Pariča zvyšovala priekopa.

Hrad Parič mal zložitú históriu, plnú násilných zmien vlastníckych vzťahov. Hektická doba protihabsburských povstaní vniesla do architektonického vývoja hradu podstatné zmeny, zakončené jeho úmyselným vyhodnotením do vzduchu Imrichom Tökölim v roku 1686. V poslednej štvrtine 18. storočia bol stavebný materiál z hradu použitý pri výstavbe neďalekého kaštieľa (podľa prvých majiteľov nazývaného Csákyovský; v súčasnosti známeho ako Andrassyovský kaštieľ); jeho pozostatky sa v neskoršom období stali dokonca terčom armádných cvičení. Všetky uvedené skutočnosti sa v minulosti podpísali na jeho dnešnom stave, kedy z hradu - okrem archeologicky zistených objektov pod úrovňou terénu - ostalo len nevelké torzo tehlovej hradby. Stav ruiny je v súčasnosti (podľa terminológie Pamiatkového úradu SR) narušený.

Z uvedených dôvodov bol projekt nazvaný "Revitalizácia Pariča", keďže v rámci projektu sa rieši nielen samotný pamiatkový objekt, jeho statika či konzervácia, ale aj jeho bezprostredný areál, ktorý k nemu v minulosti organicky patril a ktorý má ambíciu v blízkej budúcnosti predstavovať kultúrne prostredie zachránenej kultúrnej pamiatky. Skratku projektu "RePar" mesto Trebišov vníma v najmä v rovine, že na základe projektu dôjde k akémusi reparátu, ktorý naša spoločnosť musí zložiť vo vzťahu k tak významnej národnej kultúrnej pamiatke, akou je práve Parič, v minulosti úmyselne a barbarsky poškodzovaný. Hrad Parič ako významný prvok genia loci musí byť pre ďalšie generácie zachovaný v novej kvalite, aby jeho torzo nepredstavovalo pre našich potomkov ďalšie memento ľudskej krátkozrakosti.

Jedným z čiastkových cieľov projektu je pamiatková obnova ruiny hradu Parič, vrátane realizácie potrebných výskumov. Torzo pôvodného hradu svojím stavebno-technickým stavom ani stavom zachovania nezodpovedá významnému postaveniu Pariča v minulosti. Podstatná časť hradu je dnes ukrytá pod súčasným terénom, pričom práve časť v rámci hradieb ("vnútro hradu") má potenciál podstatným spôsobom rozšíriť naše poznatky o jeho stavebno-historickom vývoji či podrobnejšie zodpovedať otázky, smerujúce k histórii hradu.

Na základe výsledkov archeologického a architektonicko-historického výskumu bude možné následne určiť rozsah ďalších prác. Už dnes však možno povedať, že jedným z hlavných cieľov bude statické zabezpečenie tehlovej hradby, vhodné doplnenie jej chýbajúcich častí a rekonštrukcia / prezentácia tých častí, kde to pripúšťa stav poznania. Osobitná pozornosť bude venovaná hospodárskemu zázemiu Pariča, ktoré v minulosti slúžilo ako súčasť hradu sui generis.

Významným prínosom projektu je pôsobivá iluminácia ruiny Pariča, ktorá zrozumiteľnou formou sprostredkúva návštevníkom (osobitne cieľovým skupinám) vizuálny zážitok. Forma nasvietenia, ktoré nevyplýva na pamiatkové hodnoty, ale naopak - prináša návštevníkom nové vnemy je vo viacerých európskych krajinách odporúčanou - široko aplikovanou - metódou, cieľom ktorej je zvýšiť záujem o pamiatku a zároveň nepripustiť jej poškodzovanie priamym kontaktom.

Vzhľadom na očakávaný výstup a výsledky programu sa projekt popri pamiatkovej obnove ruiny Pariča zameriava na zlepšenie infraštruktúry, s cieľom zásadným spôsobom zlepšiť prístupnosť verejnosti. Osobitná pozornosť je venovaná úprave prístupových komunikácií k ruine, v záujme umožniť a zjednodušiť prístup nielen majoritnej verejnosti, ale najmä osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie, t.j. občanom na vozíku, seniorom, tehotným ženám alebo osôb doprevádzajúcich dieťa v kočíku. Tieto debarierizačné opatrenia mesto Trebišov vníma ako svoju povinnosť aj v zmysle nedávno ratifikovaného Rámcového dohovoru Rady Európy o hodnote kultúrneho dedičstva pre spoločnosť (tzv. Dohovoru z Faro), ktorý o.i. obsahuje požiadavku o maximálnom možnom sprístupnení kultúrneho dedičstva všetkým zložkám spoločnosti, vrátane znevýhodneným občanom.

Úprava komunikácií sama o sebe má potenciál zlepšiť dostupnosť kultúrnej pamiatky, bez riadneho označenia trás, smerovaní či kultúrnych pamiatok samotných je však jej význam limitovaný. Preto je samozrejmovou súčasťou projektu návrh jednotného informačného systému, ktorý prehľadným a jednoznačným spôsobom návštevníka nasmeruje do požadovanej lokality, poskytne základné informácie o mieste, kde sa práve nachádza, ako aj na vhodne spracovanom mapovom podklade ukáže širší kontext celého pamiatkovo chráneného areálu. Informačný systém bude pozostávať z vhodne osadených tabúl, vyhotovených z kvalitných a trvácich materiálov, s jednotnou grafickou úpravou. Tabule informačného systému budú osadené tak, aby boli v prostredí parku ľahko identifikovateľné, na druhej strane však aby nerušili návštevníkov v autentickom prostredí mimoriadneho významu. Spôsob osadenia a umiestnenie jednotlivých tabúl bolo konzultované s odborníkmi v oblasti pamiatkovej ochrany, vrátane Krajského pamiatkového úradu Košice.

Projektová žiadosť je výsledkom niekoľkomesačnej prípravy projektu, v rámci ktorého boli využité poznatky z nedávno vykonaných pamiatkových výskumov. Odborná rovina bola opakovane potvrdená príslušnými orgánmi špecializovanej štátnej správy v oblasti ochrany pamiatkového fondu; projekt teda stojí na pevných základoch. Projekt je v prípade jeho schválenia pripravený na jeho okamžitú realizáciu.

Schválením, podporou a následnou realizáciou projektu bude zachránená regionálne významná a z viacerých odborných hľadísk (tehly ako dominantný materiál, dispozícia,

situovanie v nížinatej oblasti) unikátna pamiatka. Táto bude sprístupnená prakticky neobmedzenému okruhu jej návštevníkov, vrátane osobám so zníženou schopnosťou pohybu. Lokalizácia pamiatky v autentickom kultúrno-historickom prostredí (kaštieľ, park, neogotické mauzóleum...) s pomerne intímnou atmosférou pokoja v urbanizovanej oblasti okresného mesta je benefitom, ktorým pravdepodobne nedisponuje žiadna iná pamiatka podobného druhu.

Partneri projektu

Múzeum a kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove
Mgr. Michal Šimkovic s.r.o.

Rozpočet

	Mesto TV	Múzeum a kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove	Mgr. Michal Šimkovic s.r.o.	Spolu
Požadovaný projektový grant	924 105 €	36 136 €	4 647 €	964 888 €
Spolufinancovanie	170 276 €			
Celkové oprávnené výdavky	1 094 381 €	36 136 €	4 647 €	1 135 164 €

Hlavné rozpočtové položky

- Ruina hradu Parič – konzervácia (stavebné práce)**292 575 €**
- Hlavný chodník (stavebné práce)**687 826 €**
- Prístupový chodník (stavebné práce)**67 267 €**

Názov projektu:	Revitalizácia Pariča (RePar)
Výška celkových výdavkov na projekt:	1 135 164 €
Výška oprávnených výdavkov na projekt:	1 135 164 €
Výška oprávnených výdavkov partnerov:	40 783 €
Výška oprávnených výdavkov Mesta Trebišov:	1 094 381 €
Výška žiadaného nenávratného finančného príspevku určeného pre Mesto Trebišov:	924 105 €
Výška spolufinancovania projektu:	170 276 €
Spôsob spolufinancovania projektu:	vlastné zdroje

V Trebišove, dňa 23.4.2014

Spracoval: Ing. Marcel Tereščák, referent pre miestny rozvoj, Oddelenie výstavby a majetku